

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PSYCHOLOGIE

Důvody volby žáků 9. tříd mezi učebním oborem a střední  
školou

Bakalářská práce

Petra Drábková

Specializace v pedagogice: Učitelství praktické výchovy a odborného výcviku

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Kubíková, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně  
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, .....2014

.....

Chtěla bych touto cestou poděkovat vedoucí mojí bakalářské práce paní Mgr. Kateřině Kubíkové, PhD., za její pomoc a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat svojí rodině za podporu, kterou mi dávala po celou dobu studia.

# Obsah

## I. TEORETICKÁ ČÁST

Úvod	1
1. Vzdělávací soustava ČR, školy a stupně vzdělávání	3
1.1. Mateřské školy	3
1.2. Základní školy	3
1.3. Střední školy	4
1.4. Nástavbové studium	5
1.5. Vysoké školy	5
2. Vývojové etapy	6
2.1. Prepubescence	6
2.2. Pubescence	7
2.3. Adolescence	8
3. Rozhodování o profesní orientaci	9
Osobnost	9
3.1. Tělesný a zdravotní stav	10
3.2. Zájmy	11
3.3. Osobní vlastnosti a schopnosti	11
3.4. Temperament	12
3.5. Motivace	13
3.6. Sebepojetí a sebehodnocení	13
3.7. Interindividuální variace	15
4. Vlivy působící na volbu profesní orientace	16
4.1. Vliv rodičů	17
4.2. Vliv kamarádů	18
4.3. Vliv školy, institucí	18
4.3.1. Kariérové poradenství	18
4.3.2. Výchovné poradenství	18
4.3.3. Školní psycholog	19
4.3.4. Úřady práce	19
4.3.5. Seznámení se s profesí	20
5. Průzkum trhu práce	22

6. Možnosti drobného podnikání pro absolventy	23
II. PRAKTICKÁ ČÁST	25
7. Charakteristika výzkumného problému	25
8. Sběr dat a popis výzkumného vzorku	25
9. Popis použitých výzkumných metod	25
10. Rozbor výzkumu	27
11. Závěr	33
12. Resumé	35
13. Seznam literatury	36
14. Přílohy	38

## **Seznam zkratk**

APZ – aktivní politika zaměstnanosti

ČR – Česká republika

MŠ – mateřská škola

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SOU – střední odborné učiliště

SŠ – střední škola

ÚSO – úplné střední vzdělání

VPM – volná pracovní místa

VŠ – vysoká škola

ZŠ – základní škola

## Úvod

Vzdělání je jedním z klíčových faktorů, které udržuje jedince na společenském žebříčku. Je velmi důležité, jakou vzdělávací dráhu žák zvolí. Tento akt není sice nezvratný, ale není jednoduché měnit školu v průběhu školního roku či již načatého studia. Mladým lidem chybějí informace o možnostech vzdělávání, o světě práce. Ve věku, kdy se mají rozhodovat, jakým směrem se vydají, mají často nízký stupeň sebepoznání. Často nemají představu, jakým směrem se vydat. V tomto zlomovém úseku života člověka ovlivňuje mnoho faktorů. Mezi rozhodovací faktory patří jistě rodiče, kamarádi, škola apod. O možnostech získávání informací se žák dovídá různými způsoby.

K napsání bakalářské práce na toto téma mě inspirovalo několik příběhů spolužáků mého syna, kteří měnili školu i dvakrát během studia. Zamýšlím se také nad tím, z jakého důvodu je společností vyžadována alespoň maturita proto, aby byl člověk úspěšný na trhu práce. Zajímá mě také, proč střední školy, gymnázia přijímají žáky s horším studijním prospěchem. Co bude dělat společnost s takovým množstvím filozofů, pedagogů, sociologů, pokud nebude možné sehnat člověka, který by opravil kapající kohoutek či rozbité auto, postavil nový dům. Cožpak pořekadlo, že řemeslo má zlaté dno, už není v platnosti? Jaký je příjem schopného opraváře, jaký je příjem učitele na základní škole?

Chtěla bych svým výzkumem ze základních škol otevřít oči rodičům, aby skrze svoje neuskutečněné sny neničili životy svých dětí. Je sice pravda, že v patnácti letech, kdy se mají rozhodovat, kým budou, jsou jejich představy často zkreslené. Záleží však nejvíce na rodičích, na škole, zda pomohou vybrat dětem právě tu školu, ten obor, který by je zajímal, a ve kterém by se po ukončení ať závěrečnou zkouškou či maturitou uplatnili.

Podívám se na školní vzdělávací soustavu v České republice. Pokusím se zjistit, jaké možnosti vůbec žáci mají a zda je úroveň vzdělání dostačující.

V oddílu sebepoznání navrhnou několik způsobů, jakým by se dalo určit v případě nejistoty, jakým směrem se vydat. Je nutné pochopit žáka z pohledu školy, dítě z pohledu rodiče a pomoci mu s výběrem budoucího povolání. Z pohledu vývojové psychologie je jen malé procento adolescentů, kterým je jasné, čím by chtěli být.

Snažím se ověřit, zda je skutečně největším rozhodovacím faktorem názor rodičů, vliv vrstevníků, názor třídního učitele nebo výchovného poradce či někoho jiného. Zdroje informovanosti budu rozebírat.

Mezi důležité rozhodovací faktory také patří průzkum trhu práce, poptávka po pracovnících, nabídka mzdy apod. Ze Zprávy o situaci na krajském trhu práce (Úřad práce Plzeň, 2012) lze mnohé vyčíst. Dále je třeba se zamyslet nad výhodami zaměstnance oproti osobě samostatně výdělečně činné. To je další důležitý faktor, který by se měl žákům při volbě budoucího povolání vysvětlovat.

Zjistila jsem osobním průzkumem, že ne všem dětem na středních odborných učilištích jsou jasná úskalí podnikání.



# **1.   Vzdělávací soustava ČR, typy škol a stupně vzdělávání**

Vzdělávací soustava (§ zákona č. 561/2004 Sb.)

Vzdělávací soustavu tvoří různé typy škol a školských zařízení.

Škola uskutečňuje vzdělávání podle vzdělávacích programů.

Školské zařízení poskytuje služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťuje ústavní a ochrannou výchovu anebo preventivně výchovnou péči. Školské zařízení uskutečňuje vzdělávání podle školního vzdělávacího programu.

## **Školy**

Ve srovnání s jinými evropskými i mimoevropskými státy je zřejmé, že v českém školství je dobře propracovaný systém vzdělávání.

### **1. 1.   Mateřské školy**

U nás mohou již děti od 2 - 3 let navštěvovat mateřskou školu. Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání.

Dítě je v podstatě rádo mezi jinými dětmi. Většinou nestojí stranou a rádo si hraje. Rozvíjí se sociální vztahy, učí se komunikovat s paní učitelkou, s kamarády. Dítě získává cennou zkušenost např. tím, že se výchovná pravidla liší od domácích.

Školka také poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Do školky chodí děti obvykle do 6 let věku.

### **1.2.   Základní vzdělávání**

Po ukončení docházky v mateřské škole následuje základní vzdělávání. Je povinné pro děti od 6 let věku. Vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat. Je nutné naučit se chránit své fyzické

i duševní zdraví. Dále se učí být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám. V neposlední řadě se učí poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými dovednostmi a vědomostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Základní vzdělávání v základní škole má 9 ročníků a člení se na první a druhý stupeň. První stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem. V místech, kde nejsou podmínky pro zřízení všech devátých ročníků, lze zřídit základní školu, která nemá všechny ročníky.

Úspěšné ukončení základního vzdělávání je doloženo dokladem o dosažení základního vzdělání - vysvědčením o úspěšném ukončení devátého ročníku.

### **1.3. Střední vzdělávání**

Po absolvování základní školy následuje střední vzdělávání, které rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince.

Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení. Žák - student pokračuje v navazujícím vzdělávání a připravuje se pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. Střední vzdělání získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 1 roku nebo 2 let denní formy vzdělávání.

Střední vzdělávání je rozděleno dle délky a možnosti ukončení studia.

Vzdělávání ve střední škole se člení na teoretické a praktické vyučování a výchovu mimo vyučování. Praktické vyučování se člení na odborný výcvik, cvičení, učební praxi a odbornou nebo uměleckou praxi, sportovní přípravu, a to podle jednotlivých oborů vzdělávání. Na žáky se při praktickém vyučování vztahují ustanovení zákoníku práce, která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

#### **1.4. Nástavbové studium**

Střední školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru organizovat nástavbové studium pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v příbuzném oboru vzdělání v délce tří let denní formy vzdělávání. Vzdělávání se uskutečňuje podle upraveného rámcového programu.

Střední školy, které poskytují střední vzdělání s výučním listem v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Tuto skutečnost je vhodné mít na paměti právě při rozhodování o volbě povolání. Někteří žáci se mohou vyučit řemeslem a poté nastoupit na nástavbové studium.

#### **1.5. Vysoké školy**

Aby byl přehled škol kompletní, je třeba zmínit vysoké školy. Vzhledem k tématu pohovoříme o vysokých školách pouze okrajově.

V České republice je několik státních univerzit, z nichž nejznámější je Karlova univerzita v Praze. Pro příklad možnosti studia však vezmeme Západočeskou univerzitu, na které je několik fakult. Studenti mohou získat po třech letech studia bakalářský titul, po pěti letech magisterský či titul Ing. Dále je možné pokračovat doktorandským studiem.

Nejednou se stalo, že žák, který se vyučil a poté absolvoval nástavbové studium, nastoupil ve svém oboru na vysokou školu, kde byl velmi úspěšný. Je zřejmé, že takový člověk je výborně vybaven jednak teoreticky a jednak prakticky pro svoje zvolené zaměstnání.

## 2. Vývojové etapy žáků a studentů školou povinných

V této kapitole se zaměříme na vývojové etapy mladých lidí. Podle Taxové (1987, s. 45) je pubescence nejkritičtější a nejdynamičtější obdobím v lidském životě. S tímto názorem se dá jen souhlasit. Podívám se na to, zda je člověk ve věku kolem patnácti let reálně uvažovat o tak důležité věci jako je volba povolání.

Jedná se o období, kdy člověk balancuje mezi dvěma světy – světem dětství

a světem dospělosti. Jedinec prochází jednak fyzickými a jednak psychickými změnami. Člověk hledá svoji vlastní identitu, trápí se se svým vzhledem, někdy i se sexuální orientací. Často řeší různé závažné rodinné situace.

Taxová (1987, s. 59) dále píše, že toto období je obdobím multiprocusů.

U dospívajících dochází ke komplexním změnám ve všech složkách osobnosti. Procesy změn jsou patrné zejména na úrovni somatofyziologické, psychické, společenského začleňování a ovlivňování.

### 2.1. Prepubescence

Fáze pubescence se udává ve věku 6 - 11 let.

Toto období má dva biologické i psychologické stupně od šesti do osmi let

a od osmi do jedenácti let. Oba první roky jsou přechodem mezi druhým dětstvím a mezi prepubescencí jako takovou. Z hlediska sociálního a emocionálního má významný vliv vstup dítěte do školy. Větší význam začíná mít kamarádství. Z hlediska rozumového jsou děti tohoto věku připraveny na osvojování nových vědomostí a dovedností. Rychle se vyvíjí paměť. Děti jsou v tomto věku všeobecně optimistické, hravé. Dokážou se správně nadchnout. Často přejímají názory druhých, jsou ovlivnitelné. Dospělí jsou stále autoritou.

Jedná se o první symptomy pohlavního dozrávání až po vznik menstruace.

U chlapců první poluce. Jsou patrné tělesné změny, zájem o sexualitu. Pojem *pubescere* znamená latinsky chmýří, vousy. Získávání dospělého typu ochlupení symbolizuje tělesné dospívání. (Taxová 1987, Čáp a Mareš 2001, Helus 2003).

## 2.2. Pubescence

Období pubescence (dospívání) začíná mezi jedenáctým až třináctým rokem života a končí mezi čtrnáctým až patnáctým rokem života. Délka tohoto období je velmi individuální stejně tak jako vývojové změny jsou variabilní. Průběh tohoto významného životního období má individuální charakter. Puberta se vyznačuje výraznými rozdíly v dozrávání jednotlivých procesů – biologických, emočních apod.

U některých jedinců se může jednat o bouřlivé období trvající několik týdnů, u jiných závažné období plných změn trvající i několik let.

Pubescent si vytváří svou identitu a dospívá, mění se v dospělého člověka.

Současně dochází k pohlavnímu dospívání díky hormonálním změnám a růstu (období neohrabanosti).

Hormonální změny přinášejí i zvýšenou emoční labilitu, úzkosti, pocity ztráty jistoty a problémy se sebezpětím. Pubescent má pocit, že mu dospělí nerozumějí, je vztahovačný, mívá pocity méněcennosti, které kompenzuje začleněním do nějaké party. Jeho chování bývá impulzivní a nepředvídatelné.

E. Erikson (1964, s. 112) charakterizuje pubescenci jako období hledání vlastní identity doprovázené pocity nejistoty a pochybnostmi. V tomto věku je pro pubescenty nejdůležitější tělesný vzhled – atraktivita.

S tím souvisí i pozice, postup na sociálním žebříčku.

Hormonální změny v dospívání způsobují emoční labilitu. Hovoří se také o období hněvu a bouří. V. Příhoda (1982) nazývá toto období obdobím vulkanizmu.

V tomto období se také hovoří o krizi rodičovské autority, kdy mladý člověk odmítá závislost na rodině a hledá oporu ve skupině vrstevníků. V této době se kamarádi stávají neformálními autoritami s větším vlivem než dospělí. Vzhledem k těmto skutečnostem je velmi těžké očekávat od patnáctiletého dítěte zcela racionální rozhodnutí, čím by chtěl být, jakou školu by chtěl studovat.

Mladí lidé kolem patnáctého roku života prožívají jedno z nejsložitějších životních období. Nacházejí svoji identitu, nesouhlasí s ničím (hlavně s tím, co jim nabízejí autority –

rodiče, učitelé), vzniká erotická touha. Potřeba s někým chodit a hlavně je nejdůležitější vlastní vzhled. Hlavně u dívek v tomto věku kulminují suicidiální tendence.

Problematika profesního rozhodování a faktorů působících na volbu povolání koresponduje především s těmito údobími. V deváté třídě základní školy, kdy se jedná

o pubescenci, se žáci musejí rozhodnout pro volbu školy, kterou budou studovat. K pochopení procesů spojených se všemi působícími činiteli, je potřeba tuto problematiku poznat a pochopit jednání a chování pubescentů. Výzkumným vzorkem byly právě rodiče žáků devátých tříd.

### **2.3. Adolescence**

Do období adolescence můžeme zařadit osoby ve věku šestnáct až dvacet let. Mladý člověk chce žít a vypadat jako dospělý. Chybí mu však důležité vnitřní předpoklady – zkušenost a odpovědnost. Pro toto období je charakteristické fyzické vyzrání. Je ukončen proces růstu, ustálila se i hmotnost. Proces osamostatňování se je spojen s touhou stát se dospělým, rodiče ztrácejí svoji nadřazenou pozici nad svým potomkem. Jedinec se zabývá také pocity nejistoty. Zabývá se myšlenkami, co bude dělat po škole, kde bude bydlet apod. Je také v procesu hledání vlastního místa ve světě, urovnává si vlastní hodnoty, postoje a cíle. Probíhá hlubší socializace. Jsou kladeny vyšší nároky na hloubku vztahu (porozumění, společné cíle). Jedinec se může buď podceňovat či přeceňovat. Jsou patrné výkyvy ve výkonu, v kázni ve škole, prokazuje se odvaha, fyzická kondice. V diskuzích s dospělými již disponují bystrým úsudkem, nejsou zatíženi předsudky, avšak mají málo zkušeností.

Fyzická krása je důležitou součástí sebepojetí, je úzce spjata s psychosociální sexuální potřebou. Sex není jen tělesnou a „prestižní“ záležitostí, vzniká potřeba se k někomu citově vázat. Partner je idealizován a zcela nárokován.

### **3. Rozhodování o profesní orientaci**

Jakým způsobem je tedy vhodné a možné upoutat pozornost dospívajících a pomoci jim najít správnou cestu ke správné volbě povolání a odvíjení se dalšího života?

Rodičovské a pedagogické zkušenosti mnoha dospělých poukazují na skutečnost, že mládež musí dělat životně důležitá rozhodnutí v době, kdy k tomu není zdaleka ještě dostatečně připravená a zralá. Výzkumy naopak poukazují na značnou proměnlivost motivačních struktur u pubescentů na jejich nestálé a vyvíjející se sebehodnocení a nerovnoměrnou, často i povrchní informovanost o profesionálních možnostech, společenských potřebách a perspektivách jednotlivých profesí. (Taxová 1987, s. 65).

Dospívající mají plnou hlavu jiných záležitostí a do toho se mají rozhodovat, kým by chtěli být? Mají se zabývat pro ně tak nepodstatnou věcí?

Nabídka středního školství je velmi rozmanitá a správně si z ní vybrat není snadné. Je to však volba, která zpravidla výrazně ovlivní celý život.

Měla by proto být provedena s velkým rozmyslem a zodpovědností. Musí respektovat zájmy, osobní vlastnosti, schopnosti, zdravotní a tělesnou způsobilost – charakteristické rysy osobnosti.

Neexistují lidé, kteří by mohli vykonávat všechna povolání, ale zároveň neexistují lidé, kteří by se pro žádné povolání nehodili. (Mošna, 1997, s. 13-14)

#### **Osobnost**

„Osobnost je organická jednota (systém) všeho tělesného a psychického, vrozeného i získaného, typická pro daného jedince, utvářená a projevující se v jeho chování (tj. činnosti a společenských vztazích.“ (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007, s. 113)

Strukturu osobnosti tvoří aktivačně – motivační vlastnosti, vztahově postoje vlastnosti, seberegulační schopnosti, temperament, výkonové vlastnosti.

#### Charakteristické zvláštnosti člověka:

- zájmy
- životní cíle a představy
- tělesný a zdravotní stav
- osobní vlastnosti – dle povahové charakteristiky
- schopnosti – základní, všeobecné a relativně trvalé vlastnosti osobnosti

člověka, projevující se v kvantitativních a kvalitativních charakteristikách výkonu. Schopnosti jsou ve své podstatě determinantami výkonnosti v nových aktivitách, v jiných činnostech. Setkáváme se s nimi jako s konkrétním stavem, kterého bylo na základě individuálních potencionálních předpokladů a individuální geneze dosaženo. Realizovaný stav se pak pro jedince stává základem predikce dalších potenciálních možností získání určité kvality. Schopnosti nejsou jediným předpokladem úspěšného výkonu, ten závisí také na vůli, charakteru, motivaci, hodnotové konfiguraci, citovém stavu, stupni koncentrace a kvalitě aktuálního psychického stavu a mnoha dalších faktorech a charakteristikách osobnosti. Za schopného považujeme člověka, který danou činnost vykonává kvalitně a zároveň přiměřeně rychle a snadno, s malým úsilím. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007)

- vlohy – jsou anatomicko-fyziologické zvláštnosti člověka. Usnadňují osvojení si určité schopnosti či dovednosti. Vlohy mají několik stupňů, a to nadání, talent a genialitu. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007)

- inteligence – obvykle je charakterizována jako obecná rozumová vlastnost, která je závislá na kvalitě poznávacích procesů, v nichž dominantní postavení zaujímá úroveň myšlení. W. Stern (1912) podal první přesnější definici: inteligence je schopnost učit se ze zkušeností, přizpůsobit se, používat symboly, myslet, usuzovat, hodnotit a orientovat se v nových situacích na základě určování podstatných závislostí a vztahů. Mezi další charakteristiky pojmu patří: pružné, rychlé chápání, logické myšlení, pohotové, přesné vyjadřování, bohatá slovní zásoba, učení a řešení nových problémů, dobrá, logická, mechanická paměť, plošná a prostorová představivost, divergentní myšlení, tvořivost.



### **3.1. Tělesný a zdravotní stav**

Člověk musí věnovat pozornost svému zdravotnímu stavu a svým fyzickým schopnostem a zdatnosti. V případě pochybností je nutné svoji volbu povolání konzultovat se svým lékařem. Zdravotní a tělesné poruchy jsou sice určitým omezením při volbě povolání, avšak ani lidé s těžkými vadami jsou schopni najít zaměstnání, které je bude uspokojovat. Zapojení zdravotně postižených lidí do normálního společenského dění má stále větší podporu. Osob se zdravotním postižením žije v České republice více než šest set tisíc. Mnoho z takových lidí má přes svůj handicap snahu zapojit se do pracovního trhu a uplatnit svoje schopnosti.

### **3.2. Zájmy**

*„Člověk by měl o všem vědět něco a o něčem všechno.“ Karel Čapek*

Zájmy jsou získané motivy, přispívají k obohacení života člověka. Zájmy také podporují zdravý vývoj osobnosti.

Jak píše Strádal (2007, s. 12) ve své knize Člověk a svět práce – někoho zajímá technika, někoho baví vařit, jiný rád jedná s lidmi. Mluvíme o osobních zájmech. Pokud práce odpovídá zájmům člověka, je velmi pravděpodobné, že bude v práci spokojen a dosáhne úspěchu. Ne každý však u sebe stabilní zájem o nějakou činnost objeví. V tom případě nastupuje nutnost informovanosti o možnostech uplatnění.

Odpovídá-li povolání zájmům člověka, rád je vykonává, lépe se učí. Šance, že bude spokojený v práci, je mnohem vyšší. (Mošna, 1997, s. 14)

### **3.3. Osobní vlastnosti a schopnosti**

Definice schopností zní následovně: „Schopnosti jsou základní, všeobecné a relativně trvalé vlastnosti osobnosti člověka, projevující se v kvantitativních a kvalitativních charakteristikách výkonu.“ (Holeček, Miňhová Prunner, 2007, s. 157)

Mezi osobní vlastnosti patří např. ctižádostivost, trpělivost, pečlivost, obětavost, vytrvalost, smysl pro pořádek, pro čistotu nebo důslednost.

Schopnosti nelze přímo měřit, ale lze je posuzovat podle toho, jak se kdo dokáže vyrovnávat s určitými činnostmi a úkoly. Mezi další schopnosti patří rychlost reakce, kombinační schopnost, nápaditost, estetické cítění, autorita, schopnost přesvědčit druhé,

schopnost učit se cizí jazyky. (Mošna, 1997, s. 14-15) Schopnosti jsou do jisté míry člověku vrozené, některé může v průběhu života zdokonalovat.

Vlastnost je relativní forma chování jedince. U každého jedince jsou v různém poměru zastoupeny vlastnosti obecné a specifické. Všichni máme svoji kombinaci povahových vlastností. Jeden má silnou vůli, jiný je netrpělivý, někdo má rád svoje věci v pořádku a nepořádek nesnáší, jiný pracuje chaoticky. Někdo je dochvilný, pro jiného čas nemá význam. Strádal ve své knize Člověk a svět práce uvádí důležité vlastnosti pro volbu povolání. Pro příklad uvádím důslednost, trpělivost, obětavost, smysl pro pořádek, silná vůle, spolehlivost. Mezi důležité schopnosti při výběru povolání patří zručnost, rychlé rozhodování, paměť, technické myšlení, prostorová představivost, schopnost organizovat, schopnost jednat s lidmi apod.

### **3.4. Temperament**

Pojem temperament pochází z lat. *temperare* = náležitě mísit, přičemž *temperamentum* znamená správný poměr. Temperament je souhrn vlastností organismu určujících dynamiku a intenzitu prožívání a chování osobnosti. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007).

Dále autoři uvádějí, že dynamikou rozumíme tempo průběhu a střídání psychických procesů, stavů a intenzitou chápeme u prožívání jeho hloubku a u chování jeho vnější výrazovost.

Vlastnosti určující dynamiku prožívání a chování jsou převážně vrozené.

#### **Temperamentové typologie:**

V klasické typologii již antičtí autoři vycházeli z mísení tělesných šťáv. Jejich charakteristiky platí dodnes. Prvním typem je sangvinik – společenský, přátelský, vyrovnaný, optimista, někdy lhostejný, nesoustředěný, nevytrvalý.

Cholerik bývá průbojný, energický, nebojácný, na druhé straně impulsivní, náladová, dříve jedná, než mluví.

Flegmatik je trpělivý, rozvážný, vyrovnaný, klidný, avšak nerozhodný, pasivní, se sklony k lenosti.

Melancholik bývá citlivý, obětavý, chápavý, někdy až uzavřený, urážlivý, málo praktický.

Neexistují vyhraněné typy, setkáváme se s typy smíšenými.

Další uznávanou typologií je Jungova, která dělí temperament na dva známé typy, a to extrovert – družný, společenský a introvert, klidný, uzavřený.

V práci i v životě mají extroverti tendenci zaměřovat svou energii směrem ven, zpracovávat informace vnějším způsobem, nahlas ve spolupráci s ostatními. Učí se nové věci za pochodu a dělá je společně s dalšími lidmi. Raději mluví, než píše. Volný čas tráví raději ve společnosti než o samotě.

Naopak introverti zaměřují svoji pozornost spíše dovnitř, soustředí se dlouhodobě na jednu etapu. Nemají rádi „rychlovky“. Více uvažují. Raději píšou, než mluví nahlas. (Čakrt, 2010, s. 16 - 18).

V neposlední řadě je dobré se zmínit o Eysenckově typologii. Tato typologie doplňuje Jungovu typologii o škálu tzv. neuroticismu. Krajiní pojmy jsou labilita – náladovost, nedostatek ovládnutí a stabilita. I tyto vlastnosti se projevují při hledání zaměstnání.

### **3.5. Motivace**

Pojem motivace pochází z latinského slova *movere*, tj. hýbat se, pohybovat se. Motivace tedy zapřičiňuje důvody chování jedince. Aktivizuje člověka. Pokud člověk něco dělá, je nutné, aby k tomu měl důvod, pohnutku. Bez motivace by neexistovala žádná smysluplná činnost. (Prunner, Holeček, Miňhová, 2007, s. 122)

Vnější podněty mají schopnost uspokojit lidské emoce, potřeby a zájmy tak působit na motivaci vnitřní. Jak píšou autoři Holeček, Miňhová a Prunner, 2007, s. 124-125 platí mezi uvedenými vnějšími a vnitřními činiteli motivace následující souvislosti a zákonitosti. Vnitřní motivy jsou vzájemně spjaté s vnějšími motivy. Určitá činnost jedince může být motivována několika motivy. Stejná činnost u různých jedinců může být motivována různými motivy. Některé motivy si člověk uvědomuje, jiné ne.

Mezi další motivy patří např. pud, což je vrozená pohnutka činnosti (pud mateřský, pohlavní apod.) Zájem je již získaný motiv, kdy má člověk kladný vztah k předmětům či činnostem. Vyhraněný zájem je záliba. Má-li člověk ambice, má snahu o sebeuplatnění, je

ctížádostivý. Pokud chce jedinec něčeho dosáhnout, má cíl. Adolescenti často uplatňují ve svých životech ideály. Domnívají se např., že pokud budou hrát hokej, dosáhnou stejných výsledků jako Jaromír Jágr. Život je však propleten spoustou zvyků, což znamená vykonávat za určitých okolností jistou činnost.

### **3.6. Sebepojetí a sebehodnocení**

*Je-li tedy život sám o sobě dobrý a žádoucí, a když si pak vidoucí uvědomí, že vidí, slyšící, že slyší, jdoucí, že jde, a když máme i pro všechny ostatní činnosti vědomí, že jsme činní, takže vnímáme, že vnímáme, a myslíme, že myslíme, je to pro nás známka, že jsme.*

— Aristoteles, *Etika Nikomachova* IX.9,1170 a 25 a násl.

Sebepojetí nevzniká náhle, ale utváří se postupně během života působením různých vlivů.

#### **Sebepojetí v období dospívání**

Podle Holečka, Prunnera a Miňhové, (2007 s. 207) jsou v tomto období plně vytvořeny předpoklady pro zformování dokonalého obrazu sebe. Charakteristickým rysem pubescenta je naléhavá potřeba definovat sebe sama jako příslušníka určité skupiny, s jejímiž cíly se ztotožňuje, a intenzivní touha důvěřovat blízkým lidem. Podle Eriksona (1968) lze sebepojetí dospívajícího jedince vyjádřit takto: „Já jsem to, čemu věřím.“

Taxová (1987, s. 114-115) píše, že do sebepojetí žáka postupně vstupují i prvky sebehodnocení. Na počátku školní docházky se řídí názory a postoji dospělých. Více se pak do sebepojetí vřazují i hodnocení vrstevnická. Ta určují i postavení žáka v kolektivu, jeho oblibu, vliv na ostatní, případně odmítání či přehlížení. (Helus 1982 in Taxová, 1987, s. 114) poukazuje na nevhodnou kritiku dospělých, nepřiměřeného hodnocení, vytýkání chyb v souvislosti se sebepojetím – autor označuje jako sebeznehodnocující sebepojetí. Naproti tomu přílišné zdůrazňování úspěchů může vybudovat nepřiměřené sebevědomí.

Puberta a adolescence se stávají v sebepojetí kvalitativním předělem. Zpočátku upoutává dospívajícího jeho vzhled, tvary a vlastnosti jeho těla. Navzájem se podle těchto kritérií srovnávají a hodnotí. Postupně se prohlubuje obraz sebe sama, který obsahuje nejen zevnějšek, ale i schopnosti, myšlenky, názory, touhy apod. Adolescenti poznávají i svoje nitro a objevují v sobě nový svět. Většinu událostí vztahují na sebe a intenzivně je prožívají. Taxová

(1987, s. 115) označuje toto myšlení trefně jako adolescentní egocentrismus. Z tohoto chování často vyúsťují různé konflikty s dospělými, kteří toto chápou jako chování afektované, vztahovačné a nezodpovědné. Mladiství se často cítí nedocenění, mají dojem, že je jim upíráno právo na samostatné rozhodování a na vlastní názory. Někdy tyto konflikty řeší únikem do samoty, snění, jindy v partě kamarádů, vrstevníků.

Zhodnotit sama sebe není nic jednoduchého, obzvláště v pubertálním věku. Je dobré požádat o pomoc někoho známého – rodiče, sourozence, přátele. Důležitá je upřímnost a vlastní sebekritika. Výsledky zcela jistě překvapí. Nicméně napomohou ke správné volbě povolání. Vyučující zase pomohou ke zhodnocení přístupu k učení ve škole. Hodnocení, které vyjde, nemusí být samozřejmě na celý život. Člověk se stále vyvíjí, nicméně nikoliv zásadním způsobem. Každý má možnost na sobě pracovat a je to velmi žádoucí.

### **3.7. Interindividuální variace**

Období pubescence není přesně dána dle odborníků, nicméně většina se shoduje v názoru, že časový rozměr dospívání se stále rozpíná.

Tyto variace jsou dané odlišnostmi každého jedince, jeho genotypem a specifickými životními podmínkami. U některých se projevují pubescentní změny dříve, u jiných mnohem později. J. Švancara (1978) i řada dalších vývojových psychologů poukazují na dlouhodobé zrychlení tělesného vývoje, kterému se říká sekulární akcelerace. Například na konci devatenáctého století byl nástup menstruace u dívek v šestnácti, sedmnácti letech, na počátku dvacátého století ve čtrnácti letech a dnes již kolem jedenáctého, dvanáctého roku života. Čím to může být způsobeno? Mezi možné faktory patří například kvalitní výživa, změny ve způsobu života, dokonalejší péče o matku a dítě, větší stimulace vývoje apod.

Sekulární akcelerace v podstatě způsobuje zrychlený růst i akceleraci vývoje sexuality a tím vlastně zkracování doby dětství. U dětí dříve nastupují fyzické změny, narůstá hmotnost i tělesná výška. Je velmi časté, že čtrnáctileté dívky vypadají na mnohem vyšší věk, např. kolem osmnácti.

Vedle akcelerace se vyskytuje i jiný jev, a to decelerace. Tento jev v podstatě znamená zpomalování psychosociálního vývoje v období dospívání. Nejvýznamnějším faktorem je prodlužování školní docházky a s tím související ekonomické závislosti na rodičích. (Novotná, Hříchová, Miňhová, 2012).

V dnešní době je docela časté, že ještě ve věku dvacet pět let – třicet žijí děti u rodičů a plně využívají „rodičovský servis“.

#### 4. Vlivy působící na volbu profesní orientace

Volba povolání je první závažný krok v životě mladého člověka. Je to jakási brána do života dospělých. Na toto významné rozhodování působí mnoho důležitých činitelů, vlivů. Rozhodování pak často ovlivňují např. rodiče, jejichž postoje a přání mohou být deformovány a omezovány nejen jejich vlastními nenaplněnými tužbami, ale i subjektivním hodnocením vlastního dítěte nebo i atraktivností a dostupností uvažovaného typu školy či povolání. Rozhodovací proces vykazuje často momenty nejistoty, váhání a nerozhodnosti.

Rodiče se snaží své dítě ovlivnit často dle svých „správných“ představ a názorů. Někdy se stává, že skrze svoje neuskutečněné plány si chtějí takto uspokojit svoje vlastní představy. Dále také často chtějí, aby dítě pokračovalo v jejich podnikání, v práci. Třeba ani nezjišťují, zda je to opravdu to, co chce jejich dítě dělat. Přehlíží talent, nepovažují ho za relevantní. Domnívají se, že např. „nějakým kreslením“ se jejich dítě v žádném případě neuživí. Mladí lidé chtějí rozhodovat o všem sami, avšak na základě často iracionálních faktů a skutečností.

V životě na rozhodování každého mladého člověka působí řada různých vlivů. Například rodiče (přáli bychom si mít syna lékařem), jak už jsme zmínili, kamarádi (Karel dělá automechanika a má dost práce), média (bohémský a zajímavý život celebrit). Je nutné k těmto vlivům přistupovat obezřetně. Práce automechanika jistě není špatná, ale mám k tomu správné předpoklady? Baví mě práce s auty? Zpěv je jistě výnosný byznys, ale umím zpívat?

Mezi nejzávažnější rozhodovací činitele jistě patří rodiče, příbuzní, známí, kamarádi.

Dalším rozhodovacím činitelem je jistě třídní učitel, výchovný poradce ve škole. Je velmi časté, že třídní učitel může být daleko objektivnější než rodič.

V devátých třídách základních škol bývají organizovány exkurze na místně příslušné úřady práce, kde žáci mohou absolvovat testy studijních předpokladů či předpokladů k volbě povolání. Ze zkušenosti víme, že informační a poradenské středisko, kde je poradce pro volbu povolání, nebývají příliš využívána. Ačkoliv zde žáci mohou získat spousty podnětů, materiálů.

V dnešní době internetu je možné navštívit různé webové stránky, portály, př. průvodce světem povolání [www.gwo.cz](http://www.gwo.cz), Integrovaný systém typových pozic [www.istp.cz](http://www.istp.cz), Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce [www.infoabsolvent.cz](http://www.infoabsolvent.cz).

Určitý obrázek si uchazeč udělá i z webových stránek škol.

Naše vlastní zkušenost je taková, že nejvíce informací jsme se dozvěděli ze dne otevřených dveří školy. Jednak jsme se podívali na vlastní oči na prostředí školy, v našem případě i internátu a jednak jsme si udělali naprosto přesný úsudek o aktivitách školy, o přístupu pedagogů a o dalších možnostech využití volného času studentů.

Při třídních schůzkách bývají často zvány návštěvy ze středních škol a učilišť na základní školy.

Další možností, jak získat přehled o volbě školy a následného uplatnění je návštěva veletrhu pracovních příležitostí a prezentace škol v médiích a v tisku.

Možností je mnoho, podíváme se však ve výzkumu, jak tomu doopravdy je.

#### **4.1. Vliv rodičů**

Rodina, která jedince vychovává, ho také formuje. Důležitými aspekty pro volbu povolání je prostředí, ve kterém dítě žije, dosažené vzdělání rodičů, uplatňovaná výchova, jejich zaměstnání a názory na různé profese.

Národní ústav odborného vzdělávání (2003) uvádí dle výzkumu, že rodina má nejvýznamnější faktor v rozhodovacím procesu. Každý z rodiny, pokud normálně funguje, vyvíjí určitou aktivitu a má svůj podíl a vliv. Většinou matky shromažďují informace, svým dětem se snaží radit a informovat je. Důležitým faktorem jsou jistě starší sourozenci, kteří již mají nějakou zkušenost ze střední školy, či učiliště.

Dále bylo zjištěno, že při vlivu rodičů na výběr povolání je neméně důležitý socioekonomický status rodičů. Rodiče s nižším socioekonomickým statusem nechávají častěji volbu na dětech a nesnaží se aktivně ovlivňovat budoucnost svých dětí. Ponechávají jim spíše volnost a neradi vyvíjí na děti při volbě povolání nátlak.

Rodiče s vyšším socioekonomickým statusem střední třídy s vyšším vzděláním jsou při výběru školy aktivnější a volbu nechávají na svých potomcích méně často než v prvním případě. Volba další vzdělávací cesty je podle těchto rodičů natolik důležitá, než aby byla zcela ponechaná na nich samých. Tato skutečnost byla také patrná při diskuzi s rodiči.



## **4.2. Vliv kamarádů**

Není možné podceňovat vliv kamarádů, nicméně názory mohou a často jsou zkreslené, velmi subjektivní. Kamarádi například popisují jednotlivé učitele, spolužáky. Jak se popisuje, v tomto věku je pro pubescenty důležité, jak se kdo obléká a ne kvalita výuky a přínosu pro žáka.

## **4.3. Vliv školy, institucí**

Škola systematickým působením u žáků formuje postoje k práci, profesím a zodpovědné volbě povolání. Pomáhá žákům s utvářením reálného profesního cíle a perspektivy. Vybavuje žáky kompetencemi potřebnými pro sebepoznávání a informacemi o světě práce.

Na českých základních školách se přípravě na volbu povolání věnuje samostatný tematický okruh Svět práce. Přináší žákům komplexní informace z oblasti světa práce.

Dále rozvíjí komunikační dovednosti žáků, jejich sebe prezentaci potenciálním zaměstnavatelům, zvyšuje kulturu osobního projevu. V neposlední řadě rozvíjí praktické dovednosti a žádoucí osobní vlastnosti žáků.

### **4.3.1. Kariérové poradenství**

V působnosti resortu školství poskytují kariérové poradenství pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra a poradenští pracovníci působící přímo na základních školách. Na školním poradenství se podílejí výchovný poradce a na vybraných školách školní psycholog. Dále na něm spolupracují třídní učitelé a učitelé jednotlivých vyučovacích předmětů a vedení škol.

### **4.3.2. Výchovné poradenství**

Funkce výchovného poradenství je buď nápravná, nebo preventivní. V případě nápravné jde o řešení konkrétních problémů, které už nastaly, nebo o odstranění zábran osobnostního rozvoje, jež se projeví právě vznikem problémů.

Preventivní funkce slouží k vytváření optimálních podmínek pro osobnostní růst žáka.

Jedná se o záměrnou činnost, kladoucí si přesně vymezené cíle.

Z obecných cílů je možné vybrat např. působení k optimalizaci výchovně vzdělávacího procesu, rozpoznávání osobního problému, jeho řešení, pomoc žákovi a v neposlední řadě rozvíjet schopnost sebedůvěry a sebepoznávání.

Konkrétní cíle jsou již závislé na problému, situaci i osobnosti žáka. Při řešení konkrétních cílů je nutné vycházet z cílů obecných.

Od výchovného poradce se očekává diagnostika, intervence, podávání informací a doporučení. Předpokladem kvalitní odborné pomoci výchovným poradcem je mít rozsáhlé teoretické i odborné znalosti, zkušenosti a pozitivní vztah k mladým lidem.

### **4.3.3. Školní psycholog**

Na našich školách roste počet žáků s různými zvláštnostmi, potřebami a obtížemi. Na učitele jsou kladeny stále vyšší nároky týkající se znalostí pedagogicko – psychologických. Z toho důvodu má jistě svoje místo ve škole školní psycholog. Mezi činnosti školního psychologa patří mj. pedagogicko-psychologická diagnostika v souvislosti s profesní orientací žáků ve spolupráci s učiteli, kteří vyučují předměty volbu povolání na základní škole a úvod do světa práce na střední škole. Dále koordinuje kariérové poradenství s ostatními subjekty, které poskytují specializované služby kariérového poradenství (pedagogicko-psychologické poradny, úřady práce).

### **4.3.4. Úřady práce**

Na portálu úřadu práce [www.portal.mpsv.cz](http://www.portal.mpsv.cz) se nachází v sekci školy soubor pro školy, který se nazývá „Čím budu?“ Je zde kompletní nabídka škol a učilišť v Plzeňském kraji. Mj. je zde dále termín Veletrhu perspektivy řemesel. Mezi další projekty patří např. „Od vzdělání k zaměstnání“, který se konal v Domažlicích, Akademie řemesel v Klatovech, „Kam na škole? Kam do učení? Kam za vzděláním?“ v Tachově. Dále jsou zde uvedeny adresy a kontakty na jednotlivá informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR. Vzhledem ke komplexnosti informací lze stažení brožury „Čím budu?“ jen doporučit.

V devátých třídách základních škol jsou také pořádány exkurze na příslušné úřady práce. Se žáky je zde prováděna diagnostika předpokladů ke studiu, jsou zde předány informační materiály a žákům jsou podávány všeobecné informace k vybraným oborům.

#### 4.3.5. Seznámení se s profesí

Nejvíce se dozvíme o práci, kterou bychom chtěli dělat od toho, kdo ji přímo vykonává. Doporučuje se navštívit pracoviště, popovídat si s pracovníky. Každý velmi rád hovoří o své práci. Sdělí její výhody, úskalí, přístup zaměstnavatele, případně sdělí i platové ohodnocení.

Velmi zajímavý je výzkum Rodina, škola a jejich vliv na volbu povolání dospívajících žáků – PhDr. Petr Hlaďo, r. 2008, kde uvádí následující informace o zdrojích informací a rad důležitých pro volbu povolání.

- rady, doporučení a příklad rodičů (78%)
- dny otevřených dveří na školách (52%)
- doporučení a příklad příbuzných a přátel (50%)
- využívání internetu (43%)
- výchovný poradce (42,6%)
- tištěné a propagační materiály (41%)
- informace získané na úřadu práce (34%)
- pedagogicko – psychologická poradna (11%)

Kde získat informace o možnostech volby povolání? Volba povolání je problém velmi závažný. Volba – ať správná či špatná – významně ovlivní další život. Aby se mladý člověk správně rozhodnul, potřebuje co nejvíce informací. Kde je získat?

Co potřebuje žák vědět?

- Jaké činnosti budu pak vykonávat?
- Kde budu pracovat, na jakém pracovišti, v jakém prostředí?
- S jakými pracovními prostředky budu pracovat?
- Jaké jsou požadavky na schopnosti, vlastnosti, na zdravotní a tělesný stav?
- Existuje uplatnění v mém regionu?
- V jakých platových rozmezích se pracovníci obvykle pohybují?
- Jaké jsou možnosti pracovního postupu?
- Na které škole nebo učilišti lze tento obor studovat?
- Jaké jsou přijímací požadavky a šance na přijetí?
- Má škola možnost ubytování? Platí se školné?
- Jaká je poptávka ze strany zaměstnavatelů?

## 5. Průzkum trhu práce

Je maturita a potencionálně vysoká škola záruka úspěchu?

Podle Zprávy o situaci na krajském trhu práce za rok 2012 je patrné, že z hlediska vzdělání bylo v Plzeňském kraji evidováno nejvíce volných pracovních míst pro uchazeče se středním odborným vzděláním (s výučním listem 43,2 % VPM), základním vzděláním (29,2 % VPM) a ÚSO s maturitou (14,5 %), naopak nejméně míst měly úřady práce pro uchazeče bez vzdělání, s nižším středním odborným, středním nebo středním odborným (bez maturity i výučního listu) vzděláním. Dále pro uchazeče s doktorským a vyšším odborným vzděláním. Nejvíce zaměstnavatelé v našem regionu hledají elektrotechniky, kuchaře, montážní dělníky, obchodní zástupce, prodavače, programátory, řídicí pracovníky, řidiče, seřizovače a obsluhu strojů, specialisty v oblasti průmyslového inženýrství, strojírenské techniky, svářeče, zámečníky a zedníky.

K 31. 12. 2012 bylo na kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR v Plzeňském kraji evidováno celkem 2 417 volných pracovních míst, což je o 22 více než v listopadu téhož roku, ale o 186 méně než v prosinci předchozího roku. Na jedno volné pracovní místo připadalo 9,8 uchazečů.

V posledních letech stále silněji pociťujeme nedostatek uchazečů v oblasti technických profesí. Malý zájem o studium technických oborů a nedostatek jak vyučených, tak středoškoláků technických profesí je intenzivně prezentován téměř při každém jednání se zaměstnavateli na různých seminářích a jednáních se zástupci firem i zástupci samosprávy.

V příloze č. 2 a 3 jsou informace ze Zprávy o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013.

## 6. Možnosti drobného podnikání pro absolventy

Naše společnost nabízí každému občanovi možnost uplatnit své znalosti, dovednosti a schopnosti nejen jako zaměstnanci, který pracuje pro svého zaměstnavatele a dostává mzdu, ale i jako samostatnému podnikateli, který pracuje sám na sebe. Mnoho lidí, kteří se rozhodnou pro možnost podnikání, vidí možnost snadného výtěžku. Některým se představa splní, jiným podnikání rychle končí, často i s dluhem. Proto se na středních školách i učilištích vyučuje předmětu Základy ekonomiky. V těchto hodinách se žáci připravují na úskalí podnikání, aby měli představu o tom, jaké výhody má stát se zaměstnancem či podnikatelem.

V každém případě je nutné si odpovědět na několik otázek.

- Počítáte s tím, že budete věnovat práci více než 8 hodin denně?
- Máte podporu v rodině?
- Umíte jednat s lidmi?
- Je váš zdravotní stav dobrý? Připraven na vyšší nároky?
- Umíte hospodařit s penězi? Vydělané peníze nejsou mzda.

Pokud odpovíte kladně, máte předpoklady k tomu začít podnikat. V opačném případě je lepší stát se zaměstnancem. Je však třeba podotknout, že všechny těžkosti jsou překonatelné. Pokud je však vše dobře promyšlené, je cíl a je disciplína, rozhodně stojí za to začít podnikat.

Předpisy pro drobné podnikání:

- živnostenský zákon
- občanský zákoník
- obchodní zákoník
- zákon o účetnictví
- trestní zákon

Provozování živnosti je vázáno na splnění všeobecných a zvláštních podmínek. Mezi všeobecné podmínky patří zletilost, bezúhonnost a svéprávnost fyzické osoby. Zvláštními podmínkami se rozumí odborná nebo jiná způsobilost. Ta se získá většinou studiem učebního oboru, střední nebo vysoké školy.

Žádost o vydání živnostenského listu nebo koncesní listiny se podává na živnostenském úřadě podle místa bydliště. Živnostenský úřad přidělí identifikační číslo. Poté je podnikatel přihlášen k hrazení záloh na zdravotní a sociální pojištění. (Mošna 1997)

V rámci různých projektů ESF může absolvent získat dotaci na podnikání v řádu desítek tisíc korun. Je však nutné splnit několik podmínek.

- sepsat podnikatelský plán na rok dopředu
- všeobecné a zvláštní podmínky viz výše jsou samozřejmostí
- evidence na úřadu práce více než 5 měsíců
- doložení dokladů o nemožnosti sehnání zaměstnání

Po splnění těchto podmínek zasílá místně příslušný úřad práce patřičný obnos na účet žadatele. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že poskytnutí této podpory velmi pomůže v začátcích podnikání.

Pokud během roku dojde k přerušení podnikání, dotace se vrací.

## **II. Praktická část**

### **7. Charakteristika výzkumného problému**

V teoretické části jsem se zabývala českou vzdělávací soustavou, vývojovými etapami kolem puberty a faktory ovlivňující výběr školy.

Za cíl výzkumu jsem si stanovila odhalit faktory, které žáky ovlivňují k volbě povolání a zjištění důvodů preference maturitních oborů před učitelskými obory. Dále se pokusím zjistit, kdo má na žáky největší vliv při rozhodování a zjistit povědomí rodičů o trhu práce v Plzeňském kraji.

### **8. Sběr dat a popis výzkumného vzorku**

Sběr dat byl prováděn v základních školách v Dýšině a v Mýtě. Učitelé jednotlivých tříd byli předem seznámeni s důvodem výzkumu. Byly jim poskytnuty informace ohledně anonymity a instrukcí i vyplnění dotazníku.

Cílovou skupinou se stali rodiče žáků 9. tříd, které jsem oslovila při třídních schůzkách. Dále byly osloveny třídní učitelky jednotlivých 9. tříd. Celkem bylo osloveno 42 rodičů, což byl celkový počet respondentů.

### **9. Popis použitých výzkumných metod**

K získání informací a k zjištění stanoveného cíle byly použity dvě výzkumné metody.

Dotazník - zmapuje během krátké doby velké množství informací od zkoumaného vzorku. Je to způsob řízeného rozhovoru, na otázky se vyžadují písemné odpovědi. Je méně časově náročný. Při sestavování dotazníku je třeba promyslet cíl dotazníkového průzkumu a správně sestavit otázky. Dotazník (příloha č. 1) obsahuje 9 otázek, z nichž poslední je otevřená. Rodiče se zde mohou vyjádřit. V uzavřené formě otázek je respondent vázán na výběr možností. Jedna otázka směřuje k zamyšlení nad platovým ohodnocením jednotlivých profesí. Tím chceme rodičům „otevřít oči“ a ukázat jim, že je celkem dobře srovnatelný plat lékaře a šikovného řemeslníka. Otázky jsou také zaměřeny na možnou informovanost o jednotlivých studijních oborech. Odpovědi jsou zaznamenány do grafů, ke kterým je připojen komentář.

Pro doplnění výzkumu z dotazníku byla použita ještě jedna metoda a tou byl rozhovor s rodiči po vyplnění dotazníku.



Rozhovor - metoda získávání dat a ovlivňování osob slovním kontaktem. Tato metoda je nejnáročnější, nejstarší a časově velmi náročná. Problémem je zaznamenávání dat. Záznamy z rozhovoru ruší plynulost a spontánnost. Někdy je narušena důvěra k tazateli. Náš rozhovor s rodiči lze označit jako výzkumný. Výsledek rozhovoru dovede přispět k řešení problému.

Byly položeny následující otázky:

- Myslíte si, že je skutečně nutná v dnešní době maturita?
- Co si myslíte o tom, když má žák výuční list i maturitu?
- Jaký je Váš názor na dnešní učňovské školství?

Pro dokreslení celé situace jsem se zeptala pedagogů na zájem žáků při volbě povolání. Zda je zajímavá např. průzkum trhu práce, zda si chtějí na téma volby povolání povídat apod. Zda zaznamenali rozdíl zájmu dětí nyní a v době před rokem 1989.

## 10. Rozbor výzkumu

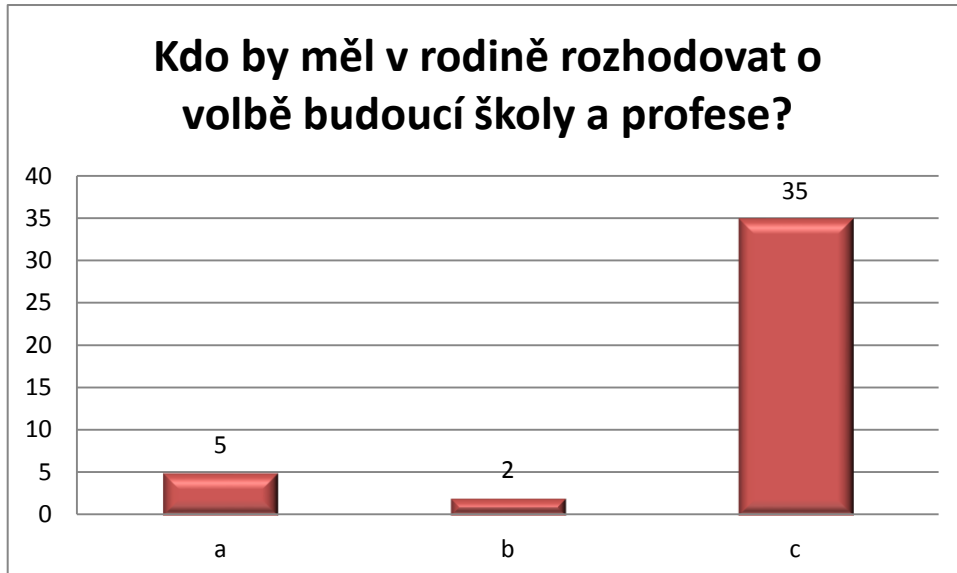
Rozbor dotazníku viz příloha č. 1.

1. Kdy Vaše dítě začalo řešit, kde chce studovat po základní škole?



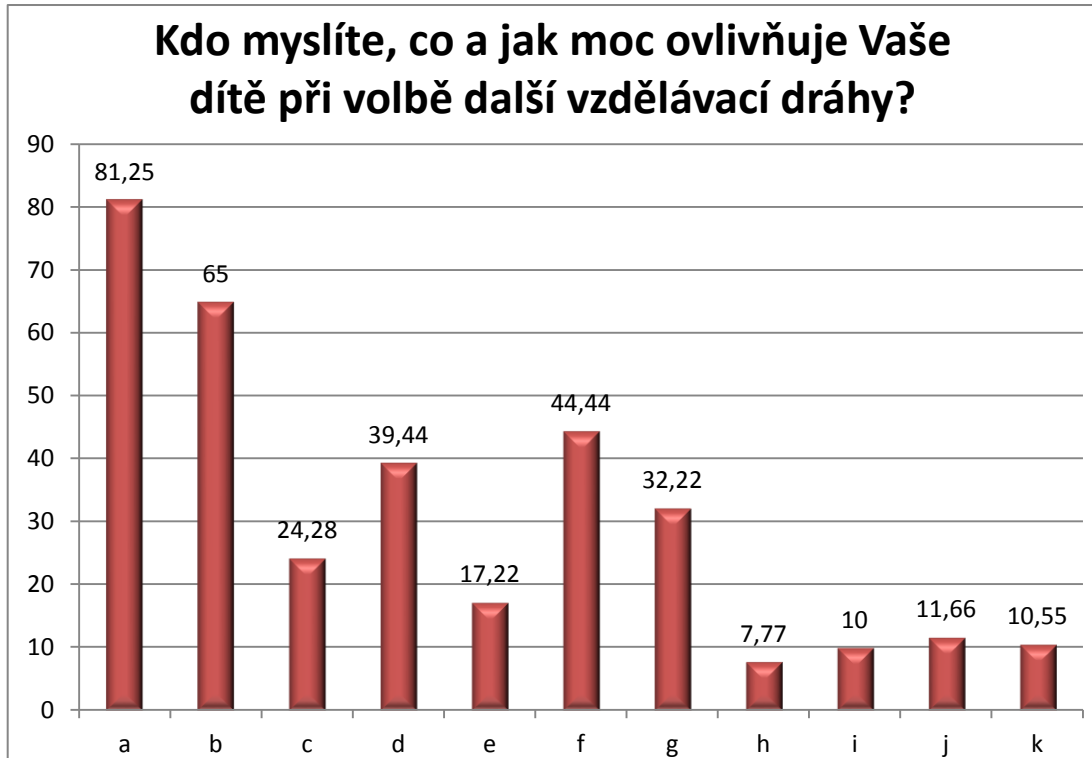
Nejčastější odpověď byla – dříve, než v deváté třídě základní školy. Jedním z důvodů tohoto názoru je změna školy v páté třídě základní školy – přechod na gymnázium. Některé děti měly, dle průzkumu, jasné představy o pokračování studia na střední škole již před pátým ročníkem. Jednou z odpovědí rodičů bylo: „Náš syn chtěl být odjakživa profesionální rybář.“ Průzkum odhalil, že přibližně stejné procento žáků osmé a deváté třídy odpovídalo na položenou otázku shodně. Z toho vyplývá, že se otázkou volby povolání zabývají rodiče i žáci po celou dobu školní docházky.

## 2. Kdo by měl v rodině rozhodovat o volbě budoucí školy a profese?



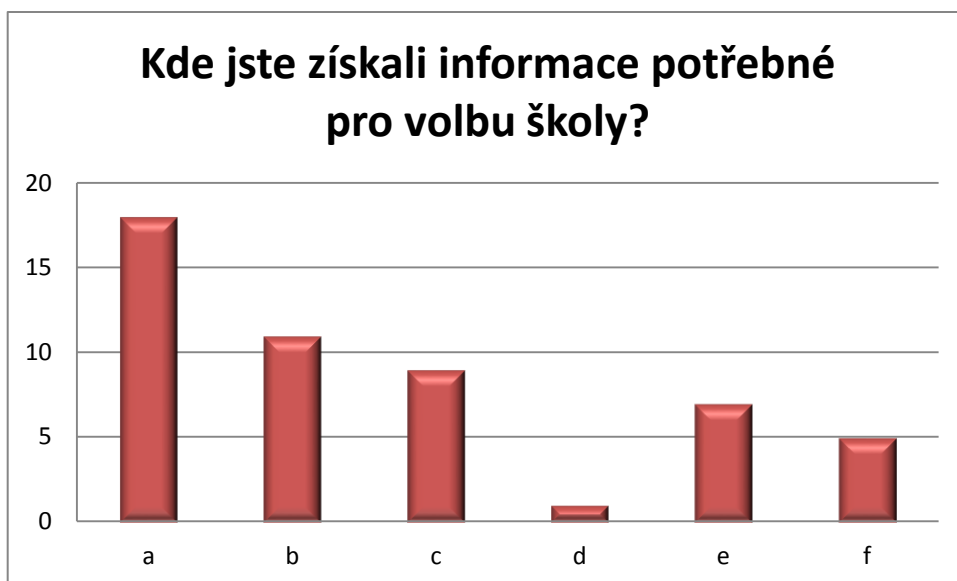
Jak z průzkumu vyplývá, vždy se rozhodování řeší v rodině na základě rozhovorů rodičů a dětí. Je dobré, že je nastavena diskuze v rodině. Rodiče by měli naslouchat svým dětem, pokud jim sdělují svoje přání, čím by chtěly být. Musí však nastat korekce přání, pokud jsou nereálná. Jestliže jsou jen trochu splnitelná, tím pádem reálná, měli by rodiče své děti plně podporovat v jejich volbě.

### 3. Kdo myslíte, co a jak moc ovlivňuje Vaše dítě při volbě další vzdělávací dráhy?



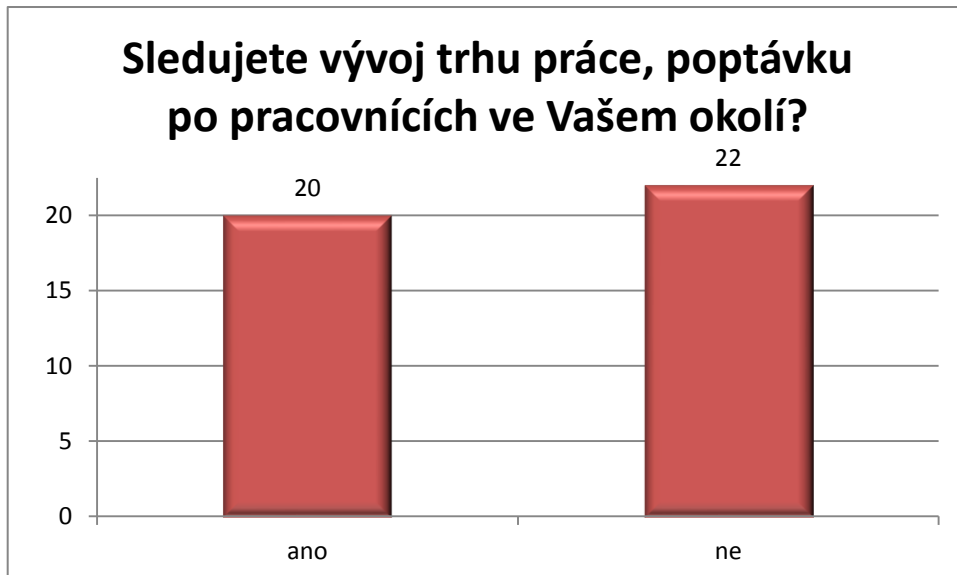
Dle odpovědí rodičů nejvíce svoji volbu povolání ovlivňuje žák sám. Následuje vliv rodičů na volbu budoucího povolání. Zajímavé je, jak velký důraz klade škola na pracovníky, kteří ovlivňují volbu povolání, jako jsou výchovní poradci ve školách, školní psycholog, poradce z PPP nebo pracovníci úřadů práce. A přitom jejich služby využívá tak nízké procento žáků a rodičů. Z poznatků vývojové psychologie je zřejmé, že v tomto věku nejsou děti příliš připraveny na tak závažné rozhodnutí, jako je volba povolání. Doporučila bych obracet se právě na výchovného poradce ve škole. Děti zná i z jiného pohledu než rodiče a ve většině případů dokáže dobře poradit s výběrem školy.

#### 4. Kde jste získali informace potřebné pro volbu školy?



Nejvíce respondentů hledá informace na webu jednotlivých škol. V dnešní době, kdy má většina lidí přístup na internet, je to celkem pochopitelné a běžné. Webové stránky jednotlivých škol jsou většinou dobře zpracované a rodiče společně s dětmi získají jasnou představu o budoucí škole. Velice oblíbené jsou i dny otevřených dveří, které pořádá většina středních škol. Důvod konání dne otevřených dveří je dnes jasně zdůvodnitelný – jedná se o cílené získávání nových studentů. Při těchto akcích si uchazeči svůj obrázek o škole dokreslí. Značné procento žáků se po absolvování dne otevřených dveří pro danou školu rozhodne.

5. Sledujete vývoj trhu práce, poptávku po pracovnících ve Vašem okolí?



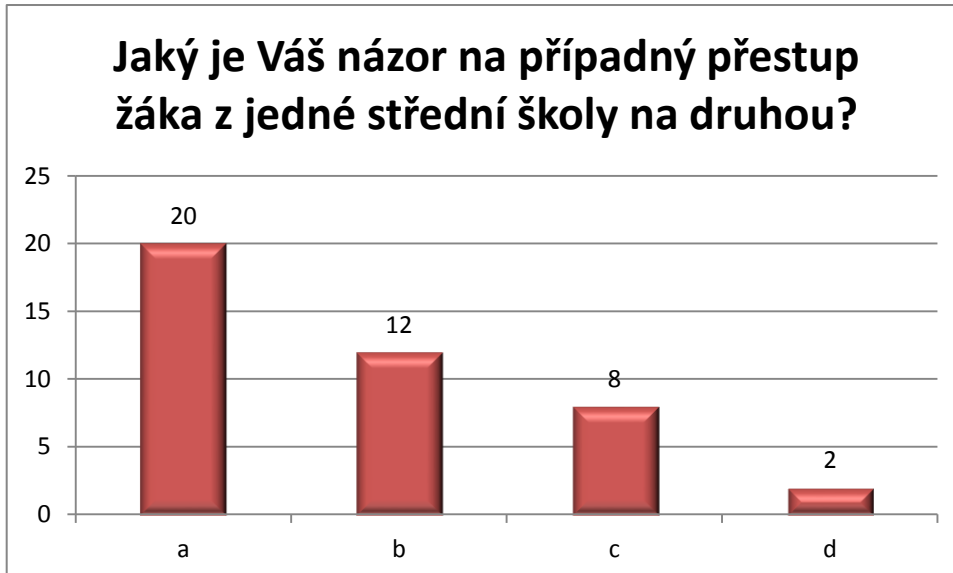
Je velmi zajímavé, že odpovědi jsou vyrovnané. Očekávala jsem, že budou rodiče více sledovat vývoj trhu práce, aby po skončení studia jejich děti našly odpovídající pracovní uplatnění. Jako příklad uvádím, že je například velká poptávka po strojírenských profesích, ale pracovní trh není naplněn. Nízké procento žáků se hlásí na střední školy technického směru. Naopak je velký počet zájemců o studium oborů s humanitním zaměřením, ale trh práce je v těchto pozicích zcela zaplněn.

## 6. Mohou koníčky Vašeho dítěte ovlivnit jeho budoucí kariéru?



Z vlastní zkušenosti je většině rodičů jasné, že pokud by byla pro jejich dítě práce koníčkem, budou spokojeni. Ale problém je v tom, že ne vždy koníček může člověka dobře uživit. Proto by měli rodiče vést děti k volbě stabilnějšího, jistějšího povolání s možností věnovat se i koníčkům jako dalšího zdroje výdělků. Jsou zde však i reálné možnosti skloubení koníčka s velmi dobrým uplatněním na trhu práce. Jako příklady uvádím – láska ke zvířatům a povolání zootechnika či ošetřovatele zvířat; zájem o automobily – povolání automechanika; česání panenek – povolání kadeřnice.

7. Jaký je Váš názor na případný přestup žáka z jedné střední školy na druhou?



Většina rodičů odpověděla, že by se nedalo nic dělat, pokud by měl žák studijní problémy. Je potřeba eliminovat důvody přestupu z jedné školy na druhou. Jak uvádím v úvodu práce, je velmi nepříjemné měnit školu v průběhu školního roku. Student se může hůře začleňovat do již ucelené kolektivy spolužáků, musí se aklimatizovat v novém prostředí, zvyká si na nové učitele a jejich metody výuky a zbytečně se prodlužuje doba studia.



8. Jak myslíte, že jsou platově ohodnoceny následující profese?



Očekávání: nejnižší prodavač/ka, nejvyšší lékař/ka

V této otázce jsem chtěla upozornit na srovnatelnost platu například šikovného zedníka s výučním listem a platu atestovaného lékaře, která má vystudovanou lékařskou fakultu. Potvrdil se názor, že rodiče s vyšším socioekonomickým statusem mají snahu více ovlivňovat volbu povolání svého dítěte a mají představu, že vysokoškolsky vzdělaný člověk má automaticky vyšší platové ohodnocení. Při prosazování tohoto názoru si však neuvědomují, že ne každý má studijní předpoklady. Proto by pro takového studenta bylo vhodnější zvolit učební obor a během tří, čtyř let se stát dobrým řemeslníkem. V procesu nabývání pracovních zkušeností není vyloučena možnost doplnění si vzdělání na vysoké škole.

## 9. Myslíte si, že známky Vašeho dítěte ze základní školy určují volbu střední školy?

Převládá názor, že známky určují volbu střední školy. Zním mnoho případů, kdy na základní škole měl žák trojky, čtyřky, a pokračoval ve studiu učebního oboru. Po ukončení studia na středním odborném učilišti si dodělal maturitu na střední odborné škole a dále pokračoval studiem vysoké školy. Ve většině případů se tak stává u mladých lidí, kteří získali určitou praxi ve svém oboru a již mají přehled o možnosti kariérního růstu.

Asi polovina oslovených rodičů zastává názor, že maturita je opravdu důležitá. Objevily se názory typu: „Dnes se bez maturity těžko hledá uplatnění na trhu práce. Je potřeba mít vysokou školu, pokud chci zastávat významnou funkci.“

Po diskuzi rodiče připustili, že je jisté dobré mít výuční list, něčemu se naučit a pak, v případě zájmu, pokračovat ve studiu. Podotkla jsem těžkosti při hledání dobrého řemeslníka, opraváře, mechanika, zámečníka, švadleny. Rodiče si posteskli nad tím, že dříve (před rokem 1989) bylo učňovské školství mnohem více rozšířeno. Např. závod Škoda Plzeň měl svoje učňovské středisko. Střední odborná učiliště připravovala studenty na širokou škálu odborných profesí a v době studia probíhala odborná praxe v „ostrém“ provozu. Dnes jsou studenti učilišť odborně připravováni ve školních dílnách, kde jsou zcela odtrženi od reality denního provozu.

Učitelé si zase posteskli nad nezájmem žáků, kteří údajně očekávají od okolí, co jim bude vybráno za školu. Často nemají vlastní názor a představu. Souhlasili s mým názorem, že žáci s horším prospěchem, či s nižšími studijními předpoklady by neměli být přijímáni na střední školy s maturitou či snad dokonce na gymnázia, kde je jistý předpoklad studia na vysoké škole. Sdělovali, že tito žáci jsou často velmi manuálně zruční a pak se ve škole nudí, protože je učení nebaví. Stává se, že přestupují již v prvním ročníku na učiliště, které plně splňuje jejich představy.

## 10. Závěr

V průběhu psaní bakalářské práce jsem zjistila, že vzdělávací soustava České republiky je ve srovnání s jinými evropskými zeměmi na velmi vysoké úrovni. Existuje u nás velký výběr středních škol a odborných učilišť s maturitou. Bohužel je nízká nabídka středních odborných učilišť zakončených pouze výučním listem. Z existenčních důvodů zaniklo například střední odborné učiliště při Škodových závodech v Plzni, což je z mého pohledu opravdu velká škoda. Závod Škoda Plzeň je významným strojírenským podnikem se zahraniční kapitálovou účastí v jednotlivých kooperacích. Vzhledem k tomu se dostává do popředí zájmu světového trhu, získává nové, lukrativní zakázky a s tím souvisí i nábor nových odborných pracovníků. Bohužel specialisté v požadovaných oborech dnes chybí. Z historického pohledu je pravdou, že mezi lidmi má Škoda Plzeň tradiční dobré jméno a mnoho mladých lidí zde hledá svoje pracovní uplatnění.

Rodiče si postesklí nad tím, že dříve (před rokem 1989) bylo učňovské školství mnohem více rozšířeno. Také se jim líbilo začlenění učňů do odborné praxe a následná jistota zaměstnání v podniku. Mezi rodiči převládá názor, že bez maturity v dnešní době není možné dobré uplatnění na trhu práce. I vysoká škola má velkou, možná přeceněnou, prestiž. Hovořili jsme také o tom, jak je v podstatě jednoduché dostat se na střední školu s maturitou. Většina škol promíjí přijímací zkoušky a přijímají v podstatě každého, ačkoliv nemá dobré studijní předpoklady. Za každého přijatého žáka jsou získávány peníze od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy do rozpočtu školy, které nutně potřebují pro financování výuky, provozu a dalších aktivit. Učitelé ve vyučovacím procesu „bojují“ s žáky, aby jejich vědomosti sjednotili s cílem udržení standardu školy. Pro obě strany (jak pro studenty, tak pro učitele) je tento proces velice složitý. Pokud je situace neúnosná, studenti chtějí sami změnit střední školu za střední odborné učiliště, kde by učivo zvládli mnohem lépe, bez zbytečných stresů. Pak právě nastává ta situace, kdy se složitě mění škola. Jak uvádím v úvodu práce a v otázce číslo 7 v dotazníku, je velmi nepříjemné měnit školu v průběhu školního roku. Student se může hůře začleňovat do již ucelené kolektivy spolužáků, musí se aklimatizovat v novém prostředí, zvyká si na nové učitele a jejich metody výuky a zbytečně se prodlužuje doba studia.

V kapitole sledování vývoje člověka v období kolem patnáctého roku života uvádím, že mnoho dětí není ještě zcela zralých na tak závažnou volbu, jakou volba povolání

bezsporu je. V tomto okamžiku dítě ovlivňují především rodiče. Z výsledků dotazníku vyšlo, že rodiče diskutují s dětmi o tomto problému, ale je to tak doopravdy? Doporučovala jsem rodičům rozhovor například s třídním učitelem, který žáka hodnotí více objektivně než rodiče a ví, zda je či není studijní typ. I výchovný poradce či školní psycholog pozná, zda škola žáka doopravdy baví a rád se učí nebo zda je více manuálně zručný. V dnešní době jsou doporučované i návštěvy pracovníků pedagogicko-psychologické poradny a pracovníků úřadu práce v posledních ročnících studia základní i střední školy. V některých případech je tato návštěva podceňována, ačkoliv většina pracovníků těchto institucí je velice fundovaná a může dát žákovi či studentovi velice cenné rady a doporučení v další volbě jeho profesní kariéry. Po absolvování testů studijních předpokladů odborník zjistí, zda by žákovi raději nedoporučil střední odborné učiliště před studiem na střední škole. Není žádná ostuda, pokud má člověk výuční list a živí se jako šikovný řemeslník. V otázce číslo 6 dotazníku uvádím velmi vhodného spojení zájmu studenta s budoucím povoláním a s velmi dobrým uplatněním na trhu práce. Jako příklady uvádím – láska ke zvířatům a povolání zootechnika či ošetřovatele zvířat; zájem o automobily – povolání automechanika; česání panenek – povolání kadeřnice.

Z hlediska vývojové psychologie je nejsložitějším obdobím v životě mladého člověka právě období, kdy by si měl volit budoucí povolání. Odborně se tato fáze nazývá adolescence. Nejvýraznějšími projevy v chování jsou odmítání autorit, kdy mladý člověk odmítá závislost na rodině a často hledá oporu ve skupině vrstevníků. Dalším projevem je zvýšená emoční labilita, úzkost, pocity ztráty jistoty a problémy se sebezpjetím. V tomto věku je pro pubescenty nejdůležitější tělesný vzhled – atraktivita. V této době se kamarádi stávají neformálními autoritami s větším vlivem než dospělí. Vzhledem k těmto skutečnostem je velmi těžké očekávat od patnáctiletého dítěte zcela racionální rozhodnutí, čím by chtěl být, jakou školu by chtěl studovat.

Problematika profesního rozhodování a faktorů působících na volbu povolání koresponduje především s tímto údobím. V deváté třídě základní školy, kdy se jedná o pubescenci, se žáci musejí rozhodnout pro volbu školy, kterou budou studovat. K pochopení procesů spojených se všemi působícími činiteli, je potřeba tuto problematiku poznat a pochopit jednání a chování pubescentů.

V otázce možnosti drobného podnikání je třeba, aby student získal už v době studia základní přehled o předpisech, zákonech a právních normách, kterými je nutné se řídit. Úřady práce ve spolupráci s Evropskou unií organizují různé programy odborného růstu pro mladé lidi, pro absolventy a dokážou zajistit dotaci pro začátek podnikání, pomohou s vyřízením administrativy. Je i v jejich zájmu, aby absolvent jakékoliv školy, ať učiliště nebo střední školy, nebyl v evidenci úřadu práce.

Pro získání ucelenějšího názoru na otázku volby povolání jsem vypracovala dotazníkové šetření. Cílovou skupinou se stali rodiče žáků 9. tříd, které jsem oslovila při třídních schůzkách. Celkový počet respondentů byl 42. Výsledky dotazníku jsou podrobněji rozebrány a shrnuty v příloze 1 a kapitole 10 této práce.

Při diskusích s rodiči bylo konstatováno, že není skutečně potřeba nutit své děti ke studiu na střední škole v případě, že má žák větší předpoklady pro zvládnutí odborného učiliště. Tuto skutečnost potvrdily i některé odpovědi na otázky v dotazníku.

Tím byl splněn i cíl mé bakalářské práce. Dokázala jsem přimět rodiče k zamyšlení se nad volbou školy a profese z hlediska vývojové psychologie a nutnosti respektování chování a přání jejich dětí v souvislosti s volbou školy či budoucího povolání.

## **Resumé**

Bakalářská práce s názvem důvody volby žáků devátých tříd základních škol mezi učebním oborem a střední školou má za cíl ukázat jak tuto problematiku vnímají rodiče, děti a učitelé základních škol. Práce má teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje vzdělávací soustavu ČR a vývojové změny u adolescentů. Zabývám se procesem volby povolání z pohledu rodičů i žáků. Věnuji se změnám v pubertě a také jejich potřebám. V praktické části jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření a jeho vyhodnocení. Zpracovány jsou do grafů, ke kterým jsou přidány komentáře.

### **Klíčová slova:**

žák, rodič, učitel, škola, volba, povolání, trh práce

## **Resume**

The bachelor's thesis named Reasons for choice of 9th elementary school classes between learning specialization and high school aims to show us how this problems perceive parents, childrens and teachers from elementary school. The work has got theoretical and practical part. Teoretical part describe education system in Czech republic and teenagers evolution changes. I apply to process choosing career from parent's and students perspective. I devote changes in pubescence and their need. In practical part are presented results research and their appraisal. They are made into graphs accompanied with commentary.

### **Keywords:**

student, parent, teacher, school, choice, job, labour market

## Seznam literatury

1. STRÁDAL, Jiří. *Praktické činnosti pro 6. - 9. ročník základních škol: člověk a svět práce: příprava na volbu povolání*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2007. 80 s. ISBN 978-80-7168-931-7.
2. NOVOTNÁ, Lenka, HŘÍCHOVÁ, Miloslava a MIŇHOVÁ, Jana. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. 82 s. ISBN 978-80-261-0115-4.
3. TAXOVÁ, Jiřina. *Pedagogicko-psychologické zvláštnosti dospívání*. 1. vyd. Praha: SPN, 1987. 273 s. Knižnice psychologické literatury.
4. HLAĎO, Petr a DRAHOŇOVSKÁ, Petra. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů: analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. 44 s.
5. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*, Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, [199-]- .
6. MEZERA, Antonín. *Pro jaké povolání se hodím?: jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a snad i budoucí povolání*. 2., aktualiz. vyd. Brno: ComputerPress, 2008. viii, 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.
7. KALOUSKOVÁ, Pavla a VOJTĚCH, Jiří. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol - souhrnný pohled*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 44 s.
8. KALOUSKOVÁ, Pavla. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol - šetření v kvartérním sektoru*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. 35 s.
9. TRHLÍKOVÁ, Jana, VOJTĚCH, Jiří a ÚLOVCOVÁ, Helena. *Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi: srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou tři roky od ukončení studia*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 31 s.
10. ŠTASTNOVÁ, Pavlína et al. *Potřeby zaměstnavatelů z pohledu analýzy inzertní nabídky zaměstnání a názorů pracovníků personálních agentur (2007-08)*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 89 s.
12. NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1993. 232 s. ISBN 80-85603-34-9.

13. HOLEČEK, V., MIŇHOVÁ, J., PRUNNER, P. *Psychologie pro právníky*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003
14. FRIEDMANN, Z. *Profesní orientace žáků*. In Střelec, S. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. Brno MU, 2005 ISBN 80-210-3687-7



## 11. Přílohy

### Příloha č. 1 – Znění a rozbor dotazníku

Vážení rodiče,

stojíte před jedním z nejdůležitějších rozhodnutí v životě Vašeho dítěte. Váš syn/dcera se na Vás určitě s důvěrou obrátí pro pomoc v rozhodování, na jakou školu poslat přihlášku. Víte, co by chtěli v životě dělat, aby byl jejich život plnohodnotný a aby chodili do práce s radostí? Buďte jim dobrým rádcem.

Tento krátký dotazník by Vám mohl pomoci s výběrem školy, přinejmenším se zkuste nad touto problematikou zamyslet. Vyplnění Vám nezabere moc času. Vyplňujte, prosím, podle pravdy, dotazník je anonymní.

Děkuji za spolupráci.

#### **1. Kdy Vaše dítě začalo řešit, kde chce studovat po základní škole?**

- a) nevím
- b) v posledním ročníku ZŠ
- c) v předposledním ročníku ZŠ
- d) jindy – uveďte jiné časové vymezení

#### **2. Kdo by měl v rodině rozhodovat o volbě budoucí školy a profese?**

- a) především žák sám
- b) především rodiče
- c) ve spolupráci dětí a rodičů

#### **3. Kdo myslíte, co a jak moc ovlivňuje Vaše dítě při volbě další vzdělávací dráhy?**

- a) žák – uveďte 0 - 100%
- b) rodiče - uveďte 0 – 100%
- c) sourozenci - uveďte 0 – 100%
- d) kamarádi - uveďte 0 – 100%
- e) přátelé ze sociálních sítí - uveďte 0 – 100%
- f) učitelé - uveďte 0 – 100%
- g) výchovný poradce - uveďte 0 – 100%
- h) školní psycholog - uveďte 0 – 100%
- i) poradce z PPP - uveďte 0 – 100%
- j) odborník z úřadu práce - uveďte 0 – 100%

k) jiné osoby - uveďte 0 – 100%

**4. Kde jste získali informace potřebné pro volbu školy?**

- a) škola, kam se žák hlásí (den otevřených dveří, veletrh škol, přímý kontakt se školou)
- b) internet (webové stránky školy, reference, servery...)
- c) základní škola (samostatný předmět k volbě povolání, třídní schůzky, konzultace s učitelem...)
- d) spolužáci, kamarádi
- e) úřad práce, PPP (návštěva instituce, jejich webové stránky, brožury)
- f) masmédiá (televize, noviny, časopisy – inzeráty, reklamy apod.)

**5. Sledujete vývoj trhu práce, poptávku po pracovnících ve Vašem okolí?**

- a) ano
- b) ne

**6. Mohou koníčky Vašeho dítěte ovlivnit jeho budoucí kariéru?**

- a) ano, líbilo by se mi to
- b) ne, jeho koníček by ho neuživil
- c) možná, nevím, nemá koníček

**7. Jaký je Váš názor na případný přestup žáka z jedné střední školy na druhou?**

- a) když mu to nepůjde, nedá se nic dělat
- b) o nic nejde, v pohodě by se s tím vyrovnal/a
- c) vadilo by mi, kdyby změnil/a školu, ztrácel/a by s tím rok, měnil/a by prostředí, spolužáky, učitele
- d) nad tím jsme nepřemýšleli

**8. Jak myslíte, že jsou ohodnoceny následující profese? Seřadte od nejnižšího po nejvyšší.**

- a) zedník
- b) prodavačka
- c) úředník
- d) řidič
- e) lékařka
- f) laborant

**9. Myslíte, že známky Vašeho dítěte ze základní školy určují volbu školy**

## Příloha č. 2

Zpráva o situaci na krajském trhu práce  
Plzeňský kraj , 2012

---

### 1. ZAMĚSTNANOST

#### 1.1 Celková zaměstnanost

Počet osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním dosáhl v Plzeňském kraji ve 3. čtvrtletí roku 2012 celkem 277 700 osob. V porovnání se stejným obdobím předchozího roku vzrostla celková zaměstnanost v kraji o 700 osob. Z tohoto počtu bylo 32,0 % osob zaměstnáno v průmyslu, 10,5 % v maloobchodě a velkoobchodě, 9,1 % ve stavebnictví, 7,1 % ve vzdělávání a 7,1 % ve zdravotnictví a sociální péči (uvádíme pouze prvních pět nejčetnějších oblastí).

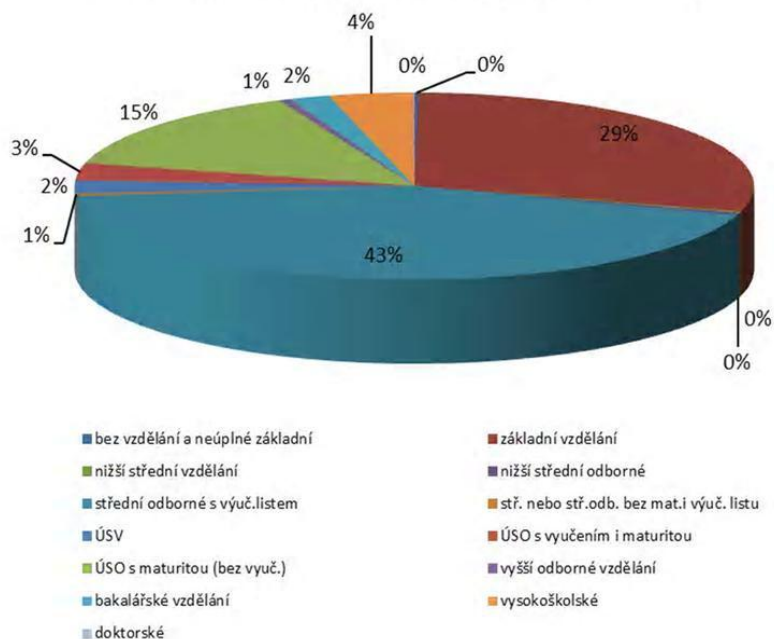
Míra zaměstnanosti v Plzeňském kraji ke konci 3. čtvrtletí 2012 činila 56,7 %, v meziročním srovnání tak došlo k nárůstu o 0,3 %. Míra zaměstnanosti mužů činila 67,3 % a míra zaměstnanosti žen pak byla 46,4 %.

Ke konci 3. čtvrtletí 2012 registrujeme v Plzeňském kraji celkem 148 471 ekonomických subjektů, což je meziroční nárůst o 1 644. Z toho bylo 109 413 fyzických osob (meziroční nárůst o 1 111), 14 274 obchodních společností (meziroční nárůst o 315), rovněž zde evidujeme 458 družstev, tedy o 14 méně než před rokem.

Mezi nejčastější činnosti (podle klasifikace CZ – NACE) výše zmíněných ekonomických subjektů patří především velkoobchod a maloobchod (24,8 %), průmysl (13,2 %), stavebnictví (12,1 %), profesní, vědecké a technické činnosti (9,5 %), zemědělství (6,0 %) a ubytování, stravování, pohostinství (5,9 %).

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v Plzeňském kraji v 1. – 3. čtvrtletí roku 2012 činila 22 492,- Kč (fyzické osob). V porovnání se stejným obdobím předešlého roku došlo k nárůstu průměrné měsíční mzdy o 629,- Kč. Meziročně tak tato průměrná mzda vzrostla o 2,9 %. Plzeňský

### Struktura volných míst podle požadavků na vzdělání v Plzeňském kraji k 31. 12. 2012



Z hlediska vzdělání bylo v Plzeňském kraji evidováno nejvíce volných pracovních míst pro uchazeče se středním odborným vzděláním (s výučním listem) (43,2 % VPM), základním vzděláním (29,2 % VPM) a ÚSO s maturitou (14,5 %), naopak nejméně míst měly úřady práce pro uchazeče bez vzdělání, s nižším středním odborným, středním nebo středním odborným (bez maturity i výučního listu) vzděláním. Dále pro uchazeče s doktorským a vyšším odborným vzděláním.

Poptávka po pracovní síle je v důsledku ekonomické krize stále velice nízká. Nejvíce zaměstnavatelé v našem regionu hledají elektrotechniky, kuchaře, montážní dělníky, obchodní zástupce, prodavače, programátory, řídicí pracovníky, řidiče, seřizovače a obsluhu strojů, specialisty v oblasti průmyslového inženýrství, strojírenské techniky, svářeče, zámečníky a zedníky.